

Pozměňovací návrh

Jakuba Michálka

k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

(sněmovní tisk 630)

dle § 63 odst. 1 bod 5. písm. a)
zákona č. 90/1995 Sb., o jednacím řádu Poslanecké sněmovny

Zveřejňování soudních rozhodnutí

státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, se mění takto:

1. V části první čl. I se vkládá nový novelizační bod X, který zní:

„X. Vkládá se nový § 118a, který včetně poznámek pod čarou a), b), a c) zní:

„§ 118a

Zveřejňování soudních rozhodnutí

(1) Zřizuje se Registr judikatury jako informační systém veřejné správy. Jeho správcem je Ministerstvo. Registr judikatury slouží ke zveřejňování soudních rozhodnutí. Registr judikatury je veřejný a informace v něm obsažené jsou každému přístupné jednak prostřednictvím internetové stránky, jednak jako otevřená data ve smyslu zvláštního zákona^{a)}.

(2) Soudy zveřejňují pravomocná rozhodnutí ve věci samé, rozhodnutí, kterými se řízení končí, rozhodnutí o předběžném opatření, rozhodnutí o odkladném účinku, rozhodnutí o vzetí do vazby a rozhodnutí o prodloužení vazby.

(3) Platební rozkazy se podle odstavce 2 nezveřejňují. Tím není dotčena povinnost poskytnutí či zveřejnění platebního rozkazu podle jiného právního předpisu.

(4) Rozhodnutí podle odstavce 2 se zveřejňují do 30 pracovních dnů ode dne nabytí právní moci; pokud rozhodnutí nebylo vyhotoveno ke dni nabytí právní moci, pak do 30 pracovních dnů ode dne vyhotovení.

(5) Po nabytí právní moci rozhodnutí ve věci samé nebo rozhodnutí, kterým se řízení končí, soud v téže lhůtě zveřejní i všechna rozhodnutí vydaná během tohoto soudního řízení, která byla zrušena, potvrzena nebo změněna soudem vyššího stupně, a rozhodnutí, která zrušují rozhodnutí soudů nižšího stupně, nebyla-li již zveřejněna podle odstavce 2. Zveřejňují se i opravná usnesení.

(6) Soud před zveřejněním z rozhodnutí odstraní osobní údaje a další skutečnosti, jejichž zveřejnění zákon zakazuje^{b)}.

(7) Zveřejněním soudních rozhodnutí není dotčeno poskytování informací o rozhodovací činnosti soudů podle zvláštního zákona^{c)}.

Poznámky pod čarou č. a), b) a c) znějí:

a) § 3 zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů.

b) Zejména zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, § 81 až § 90 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, obchodní tajemství podle § 504 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných

informací a o bezpečnostní způsobilosti, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů.

c) Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů.““.

2. V části první čl. I se vkládá nový novelizační bod X, který zní:

„X. V § 123 odstavci 1 se za písmeno m) vkládá nové písmeno n), které zní:

„n) organizuje, řídí a kontroluje zveřejňování soudních rozhodnutí,“

Dosavadní písmeno n) se označuje jako písmeno o).“.

3. V části první čl. I se vkládá nový novelizační bod X, který zní:

„X. V § 125 odstavci 1 se za písmeno e) vkládá nové písmeno f), které zní:

„f) zajišťuje včasné zveřejňování soudních rozhodnutí,“

Dosavadní písmena f), g) a h) se označují jako g), h) a i).“.

4. V části první čl. I se vkládá nový novelizační bod X, který zní:

„X. V § 126 odstavci 1 se za písmeno l) vkládá nové písmeno m), které zní:

„m) zajišťuje včasné zveřejňování soudních rozhodnutí,“

Dosavadní písmena m) a n) se označují jako písmena n) a o).“.

5. V části první čl. I se vkládá nový novelizační bod X, který zní:

„X. V § 127 odstavci 1 se za písmeno g) vkládá nové písmeno h), které zní:

„h) zajišťuje včasné zveřejňování soudních rozhodnutí,“

Stávající písmena h), i) a j) se označují jako i), j) a k).“.

6. V části jedenácté čl. XIII se číslo „2021“ nahrazuje číslem „2023“.

Odůvodnění:

Soudní rozhodnutí v České republice jsou formálně závazná pouze v dané věci (nemají precedenční charakter, neboť český právní řád je koncipován jako systém psaného práva). Přesto nelze přehlížet význam a závaznost, kterou soudním rozhodnutím přiznává právní doktrína i judikatura vrcholných soudů.¹

Součástí naší právní kultury je zásada stare decisis, tedy zásada stejného rozhodování stejných věcí, jako součást principu formální spravedlnosti. Tato zásada našla i svoje pozitivně právní zakotvení v § 13 nového občanského zákoníku. Rozhodování soudů musí naplňovat požadavky předvídatelnosti, transparentnosti a rovnosti.

Princip předvídatelnosti znamená, že účastníci právních vztahů mohou legitimně očekávat, že státní orgány budou ve skutkově a právně srovnatelných případech rozhodovat stejně.² Předvídatelnost rozhodování neoddělitelně souvisí s požadavkem, aby soudy vykládaly a aplikovaly právní úpravu ve srovnatelných situacích stejně.³ Adresáti právních norem musejí mít vždy alespoň rámcovou představu o tom, zda jednání, kterého se dopouštějí, je jednáním právně dovoleným nebo zakázaným.⁴ Toto pravidlo je o to důležitější, pokud jde o novou právní úpravu, kde prozatím neexistuje judikatura vrcholných soudů (např. nový občanský zákoník).

Výše uvedené požadavky se nutně odrážejí do rozsahu zásady iura novit curia, tedy soud zná právo.⁵ Soud musí při svém rozhodování zohledňovat psané právo, ale i relevantní judikaturu vrcholných soudů a také vlastní judikaturu, a dokonce i judikaturu soudů ostatních. Rozhodnutí jsou tak fakticky považována za jeden z pramenů práva. K tomuto závěru dospěl i Evropský soud pro lidská práva, který za „právo“ považuje právní předpis v té podobě, jak je aplikován soudy – to znamená, že zahrnuje i judikaturu.⁶

¹ Např. náleží Ústavního soudu ze dne 17. 5. 2019, sp.zn. II. ÚS 1966/18, body 14 a 15, náleží Ústavního soudu ze dne 20. 9. 2006, sp. zn. II. ÚS 566/05 (N 170/42 SbNU 455). Dostupné na: <http://nalus.usoud.cz/Search/Search.aspx>. Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 8. 2004, čj. 2 AfS 47/2004, č. 398/2004 Sb. NSS, dostupné na www.nssoud.cz.

² Náleží Ústavního soudu ze dne 8. 11. 2016, sp. zn. II. ÚS 2571/16 (N 214/83 SbNU 391), bod 16; náleží Ústavního soudu ze dne 15. 8. 2018, sp. zn. I. ÚS 3755/17, bod 25, či náleží Ústavního soudu ze dne 25. 1. 2005, sp. zn. III. ÚS 252/04, (N 16/36 SbNU 173). Dostupné na: <http://nalus.usoud.cz/Search/Search.aspx>.

³ Náleží Ústavního soudu ze dne 17. 5. 2019, sp. zn. II. ÚS 1966/18, body 15. Dostupný na: <http://nalus.usoud.cz/Search/Search.aspx>.

⁴ Náleží Ústavního soudu ze dne 20. 9. 2006, sp. zn. II. ÚS 566/05 (N 170/42 SbNU 455). Dostupný na: <http://nalus.usoud.cz/Search/Search.aspx>.

⁵ Srov. např. BOBEK, Michal, Zdeněk KÜHN, Pavel MOLEK, Radim POLČÁK a Ladislav VYHNÁNEK. Judikatura a právní argumentace. 2., přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: Auditorium, 2013. ISBN 978-80-87284-35-3. Str. 178.

⁶ Srov. rozsudek velkého senátu ESLP Kruslin proti Francii ze dne 24. 4. 1990, č. 11801/85. § 29. Rozsudek Velkého senátu ESLP SANOMA UITGEVERS B. V. proti Nizozemsku ze dne 14. 9. 2010, č. 38224/03, § 81-83.

Aby soudní rozhodnutí mohla fakticky plnit tento význam, je nezbytné, aby byla přístupná nejen soudům, ale i veřejnosti.

Zvláštní význam pak zveřejňování judikatury má ve věcech, ve kterých je výrazný prostor pro soudcovské uvážení (např. rozhodování o nemajetkové újmě u ochrany osobnosti, u odškodnění za usmrcení či ublížení na zdraví, ale i v dalších oblastech – stanovení výše výživného, prominutí soudních poplatků, ustanovování právního zástupce za sníženou odměnu, existence vazebních důvodů). V těchto případech zveřejnění rozhodnutí umožní veřejnosti získat představu, jaké okolnosti jsou pro soudy podstatné například při zvažování přiznané výše újmy, a tím si mohou vytvořit i legitimní představu o svém nároku.

Zveřejnění rozhodnutí má také přispět k edukaci občanů, kteří pak lépe porozumějí soudnímu rozhodování a budou mít podklady pro přijímání informovaných rozhodnutí. Rovněž důležitý význam zveřejňování rozhodnutí je kontrola veřejnosti (laické i odborné) nad soudním rozhodováním, a tím zvyšování důvěry veřejnosti v soudní moc.

Zveřejňování judikatury je tak jedním z důležitých aspektů přispívajícím k právní jistotě občanů, stabilitě práva a transparentnímu a předvídatelnému rozhodování soudů, a tím i ke zvyšování důvěry veřejnosti ve státní moc. Na tuto problematiku a na nutnost dát zveřejňování judikatury soudů zákonný rámec například upozornil ve výroční zprávě za rok 2018 Veřejný ochránce práv.

Ochrana osobních údajů a jiných právem chráněných zájmů

Před zveřejněním je nutno přijmout patřičná opatření nezbytná pro ochranu práv a svobod druhých, bezpečnost státu a veřejnou bezpečnost (čl. 17 odst. 4 Listiny) a ochranu osobnosti a ochranu před neoprávněným zveřejňováním údajů o osobě (čl. 10 Listiny, § 81 a násl. občanského zákoníku). Před zveřejněním se rozhodnutí anonymizuje obdobně jako soudní rozhodnutí poskytovaná na základě žádosti podle zákona o svobodném přístupu k informacím. Učiní se i další opatření k zajištění ochrany práv a právem chráněných zájmů podle zvláštních předpisů, např. vynechá se obchodní tajemství (§ 504 občanského zákoníku), utajovaná skutečnost (zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti) atd.

Vztah k zákonu o svobodném přístupu k informacím

Navrhovaná úprava výslovně upravuje vztah zveřejňování soudních rozhodnutí v databázi a zákona o svobodném přístupu k informacím, aby předešla případným sporům v praxi. Zveřejňování soudních rozhodnutí není speciální úpravou ve smyslu § 2 odst. 3 zákona o svobodném přístupu k informacím. Znamená to, že vedle zveřejňování rozhodnutí v databázi soudy budou i nadále povinny poskytovat rozhodnutí na základě žádosti podle zákona o svobodném přístupu k informacím (jde tak o rozšíření povinnosti soudů podle § 5 zákona o svobodném přístupu k informacím aktivně zveřejňovat určité informace). Zůstane tak

zachována kontrola veřejnosti, která bude moci získat i rozhodnutí na základě žádosti (zejména důležité u rozhodnutí, která v databázi nebudou zveřejňována v souladu s předloženým návrhem, případně u rozhodnutí, která v databázi podle předloženého návrhu mají být, avšak z jakéhokoliv důvodu v ní zveřejněna nebudou). Přesto se předpokládá, že dojde k výraznému odlehčení zatížení soudů žádostmi o informace, neboť z velké části je tvoří právě žádosti o konkrétní rozhodnutí. Pokud i přes rozšíření vědomí společnosti o možnosti bezplatně vyhledat rozhodnutí ve veřejné databázi soud žádost o rozhodnutí obdrží, v souladu s § 6 zákona o svobodném přístupu k informacím bude moci odkázat na rozhodnutí zveřejněné v databázi.